

[Jørgen Junior]

hånd – det har man vel nok, og det er måske også realistisk – men så bør man faktisk sige det til befolkningen.

Arne Christiansen (V):

Venstre har tidligere peget på betydningen af mere temaprægede debatter om vor udenrigspolitik, således at tinget ikke i en udenrigsdebat hver gang skal hele horisonten rundt. Derfor er det også udmærket, at søgelyset nu rettes mod et af udenrigspolitikens aktuelle emner, menneskerettighederne, altså i dag i de kommunistiske lande og i lyset af Beogradkonferencen.

Jeg takker ministeren for redegørelsen, som jo først og fremmest var en indføring i, hvad der er sket i Helsingfors, i Beograd, og hvor menneskerettighederne i øvrigt er drøftet og nedfældet i hensigtserklæringer, konventioner osv. Men ligesom andre, der har haft ordet, savner jeg nogle mere konkrete vurderinger, og skal jeg venligt karakterisere talens indhold i relation til menneskerettighederne i de kommunistiske lande, var den yderst diplomatisk og uhyggeligt generel. Der var faktisk betydelig mere substans i det indlæg, vi hørte fra den socialdemokratiske ordfører, selv om jeg ikke var enig med ham i alle de synspunkter, han fremførte. Jeg tror også, ministerens redegørelse rammer betydeligt ved siden af de hensigter, forespørgerne har haft, og som jo er baseret på særdeles og helt anderledes håndfaste eksempler.

Jeg har derimod med tilfredshed noteret mig ministerens gentagne henvisninger til Europarådets rolle, når det gælder menneskerettighedsproblemerne. Jeg synes, det er væsentligt, at dette første europæiske samarbejdsorgan, i dag omfattende 20 lande, indplaceres efter fortjeneste i den europæiske, i den internationale debat om menneskerettighederne.

Betydelig mindre er min tilfredshed, når ministeren så stærkt næsten i samme åndedrag taler om personlig frihed, frihed til at tænke, tro og tale og social og økonomisk frihed. Jeg må advare regeringen mod i den hjemlige og da navnlig i den internationale debat at forflygtige de grundlæggende principper for menneskerettighederne. Ytrings-, tanke- og trosfrihed er de uomgængelige forudsætninger for den videre udvikling af økonomisk og social frihed og tryghed. Så meget

mere som der jo næppe hersker uenighed om de første, hvorimod social og økonomisk frihed også i vort land kan være genstand for politiske fortolkninger. Hertil kommer, at hvis man, som ministeren gør det, blander disse ting sammen, giver man totalitære styrer mulighed for at prioritere, og prioriterer man social og økonomisk frihed højest, har man en betydelig risiko for at trampe de basale menneskerettigheder under fode. Det har ligget mig på sinde at få sagt dette som en nødvendig forudsætning for at gå ind i debatten om menneskerettighederne i de kommunistiske lande.

Udgangspunktet for debatten er Beogradmødet, men som fremhævet af ministeren er det naturligvis slutakten fra Helsingfors, der er den egentlige basis for vurderingen. Om Beogradmødet er det næppe forkert at sige, at menneskerettighederne jo ikke just kom til at præge slutcommuniquéet, som Danmark havde æren af at præsentere udkastet til. Dette er ikke ment som nogen kritik, jeg vil snarere sige tværtimod, for det er næsten en umulig opgave, der er løst, så der i det mindste kom et communiqué ud. Men det hedder bl. a. i den danske oversættelse, vi har modtaget fra ministeriet: »... at parterne havde en dybtgående meningsudveksling ...«, og ikke den sædvanlige vending: »en fri og åben meningsudveksling«.

Det er altså mere, hvad der ikke står i erklæringen, man skal lægge mærke til, hvilket jo også er fremhævet af bl. a. den amerikanske delegerede Arthur Goldberg.

Så kan man rejse det spørgsmål, som også er fremdraget af andre her i dag: hvorfor nåede man så ikke videre? Det gjorde man ikke, bl. a. fordi der, som indeholdt i dagens forespørgsel, eksisterer menneskerettighedsproblemer i de kommunistiske lande, som initiativtagerne til Helsingforskonferencen, initiativtageren fremfor nogen, Sovjetunionen, ikke ønskede debatteret, endsige kommenteret, i et communiqué fra Beograd.

Jeg tror, det er nødvendigt her et øjeblik at bevæge sig fra Beograd tilbage til Helsingfors. Det var jo diplomatisk sved, en parade af slagord og megen kommaretning, der bragte Helsingforsaftalen til verden. Den har også på flere områder vist sig mulig at praktisere, ikke mindst inden for det, der hedder kurv II, som også fremhævet af ministeren. Men initiativtageren, Sovjet, havde næppe